

suplimentul **Oberliht**

<http://www.oberliht.com>
iulie 2010

proiectul

CHIOȘC

Chișinău LA SUBSOL

Acest supliment se înscrie în încercarea de a cartografia spații noi și vechi apărute de după '90 încoace și reprezentative pentru cultura alternativă din Chișinău, în contextul formării anevoioase a unei scene artistice independente.

Textele și răspunsurile obținute explică doar parțial fenomenul culturii underground din Moldova, dar și din regiune, ceea ce ne determină să continuăm colectarea și publicarea materialelor ce reflectă acest subiect și în edițiile ulterioare ale suplimentului.

Vladimir US

Chișinău UNDER THE GROUND

This supplement was meant as an attempt to map both the new and the old spaces emerging after 1990, which are representative for the alternative culture in Chisinau, in the context of the slow formation of an independent art scene in the Moldovan capital.

Texts and responses will only partially explain the phenomenon of underground culture in Moldova, but also in the region, which causes us to continue collecting and publishing materials to reflect this phenomenon in our future editions of the supplement too.

Vladimir US

Intrarea în subterană, Chișinău, 2009, foto: Vladimir US

Anchetă

Vladimir US

Am scris împreună cu Vlad Căpăruș un articol în revista *Art* despre fenomenul *UNDER THE GROUND* din Chișinău. Dacă doriți să citiți articolul, puteți găsi link-ul în lista de mai jos.

Fenomenul *UNDER THE GROUND* – sau „la subsol” – poate fi prezentat drept o mișcare cu propriile sale particularități, aici, în Chișinău, spre deosebire de practica *underground* din alte orașe și țări.

Fiind un concept împrumutat, împreună cu altele, în procesul trecerii de la un sistem unipartinic, caracterizat printr-o economie centralizată, la altul pluripartinic, dirijat de economia de piață, *underground*-ul s-a manifestat nu atât prin intermediul industriilor culturale autohtone, care, la rândul lor, se află într-o fază incipientă de dezvoltare (și care își propun să influențeze, prin ritmurile estradei rușesti sau italiene, populația rurală, majoritară în acest stat, dar care rezistă la rândul său „culturalizării” forțate, refugiindu-se în timpul zilei în cîmp, la lucru, iar serile petrecîndu-le în beciuri, la răcoare), dar mai curînd prin practici și activități marginale, puse la limita vizibilitului sau ascunse în umbra panourilor de schimb valutar și a celor publicitare.

Printre aceste practici se regăsesc inițiative și mișcări ce se subscriu unui mod alternativ de viață și de petrecere a timpului, asumate de cei care apără drepturile omului, ale minorităților sexuale și ale animalelor, care luptă pentru libertatea de exprimare, care au grijă de cei infectați cu HIV, care reutilizează deșeurile din plastic, carton și fier uzat sau colectează sticlă, joacă șah în parcurile din Chișinău sau ascultă muzică, de cei care realizează instalații, performance-uri, artă video și alte lucrări de artă contemporană, utilizează spațiul public pentru manifestări culturale, promovează dezvoltarea ecologică a urbei și inițiază multe alte lucruri noi în spațiu, cumva supra-punîndu-se cu – și dublînd efortul depus de – societatea civilă în formare. Astfel încît nu greșim dacă spunem că atât lumea *underground* cît și societatea civilă din Republica Moldova încă nu au ieșit din „subsoluri”.

STATEMENT

A te afla „la subsol” înseamnă să adopți o poziție civică, activă în esență, cu intenția de a transforma stratificarea ordinii sociale deja stabilite și care pare a fi de neclintit de jos în sus. Însă, pentru ca actualul *underground* moldovenesc să fie considerat drept unul „de la subsol”, acesta ar trebui să se regăsească în unele activități ce poartă conotații politice de opoziție – de stînga, în contextul noii paradigme politice din regiune și din Europa – inclusiv față de guvernele ce s-au perindat după 1991 și, totodată, față de un sistem economic neoliberal, ale cărui fundamente se clădesc în acest moment și care, la modul general, este unul de exploatare.

CONSECVINȚE

În perspectivă, ca un efect inversat, recunoașterea de către sistemul politic autohton a unor practici „invizibile” și marginale ar duce la moartea identitară a celor aflați „la subsol” și trecerea lor în clasa de sus (*upper class*-ul), recunoscută politic, ceea ce ar duce inevitabil la anularea conceptului de *underground* sau la înlocuirea acestuia cu un concept nou, care să umple golul creat.

RECOMANDĂRI

În ultima instanță, scenariul desființării *underground*-ului autohton ar putea fi contracarat în momentul în care sfera culturii și cea civică ar rămîne depolitizate sau, mai bine spus, deasupra politicului, iar politica ar trece în serviciul forțelor creatoare acumulate în subsolurile blocurilor din Chișinău.

Codul Chișinău Underground

Cuvântul „COD” are mai multe semnificații. Turneul de arte marțiale shaolin este guvernat de un sistem de reguli de conduită... un cod etc. Combatanții se respectă reciproc ca războinici, indiferent de cât de mult se urăsc unii pe alții... un cod de onoare. Un alt tip de cod ar putea fi definit ca un sistem arbitrar de simbol-uri sau litere pentru transmiterea unor mesaje... un cod secret.

Fragment din textul de introducere pentru jocul „Mortal Kombat” scos de Midway Games în 1992

Dață vorbim de inițiativele ce țin de o cultură alternativă în Chișinău, se pare că istoria se cam repetă periodic. După ce era Cuibul/Black Elephant a apus, se crea o imagine care dădea parcă de înțeles că tendințele și în general situația subculturilor au luat un alt aspect, o altă formă sau poziție. Acel stup în care se agita și fierbea o voce care se părea că vrea să înnebunească străzile mai tare decăt o fac vuvuzelele din Africa de Sud s-a perimat, și tinerii din Chișinău au început la un moment dat să fie foarte colorați, cuminiți, și total resemnați față de ideea vreunei rezistențe în fața unui așa-numit mainstream cultural. În ultima vreme însă se tot aude mai mult și mai mult vorbindu-se de *underground* – diferite inițiative, evenimente, practici, noi localuri care ni se recomandă cu acea remarcă „asta e underground”, deci e *true* și merită atenție, astfel că am putea să ne întrebăm dacă *underground* pentru Chișinău înseamnă ceva tendințe culturale vii\independente, camuflare a pieței retardate a produselor artistice, sau un brand utilizat pentru adjudecarea

Conacul urban RIȘcanu-Derojînschi, Chișinău, 2008, foto: Vladimir US

unui image de originalitate, atitudine, de acel “true” care se pare că definește esența ideii de underground pentru majoritatea tinerilor.

Era o scenă într-un episod din „Twin Peaks” în care agentul Cooper se trezește pe podea după ce a fost împușcat și atunci apare Uriășul care îi spune trei lucruri – niște indicii codificate și stranii menite să-l ajute în investigațiile sale. Unul din ele, singurul pe care Cooper nu l-a descifrat niciodată, spunea că „bufnițele nu sunt ceea ce par”. În epoca totalitară, atmosfera din Chișinău era asemeni aceleia imaginată în serialul american – un orașel liniștit undeva la periferia Uniunii Sovietice, unde nu se întâmpla nimic demn de a fi publicat în paginile ziarelor moscovite și unde oamenii trăiau în acea rutină plină de „armonie” pe care regimul comunist o garanta pentru toată lumea.

Curajul neortodox simte impulsul de a se manifesta liber la începutul anilor ’90 și este însoțit și de o serie de apariții neordinare din domeniul mediatic. Canalul tv-pirat Vidic, presa galbenă cu reviste ca „Poleznaia Gazeta” sau „Cassandra” pregăteau terenul pentru toate aceste porniri hăisa și contra și anti ale generației de atunci care erau totuși foarte prezente în mass-media. Despre RockVagon și „Zdob și Zdub”-ul de până la Piața Marii Adunări Naționale citeai permanent în cele mai populare reviste de atunci – „Flux”-ul de vineri sau „Săptămîna”, cu pagina de *Rock Cancelaria* care la un moment dat devenise și ceva ce putem numi astăzi un fel de proto-Planeta Moldova, cuprinzînd articole scrise într-un limbaj departe de a tinde să pară cât mai pur românesc – anul 1996. „Flux”-ul mai publica și un *supliment filozofic* de vreo opt pagini cu tot felul de chestii super-hardcore pentru publicul larg al locului la acea vreme și diferite ilustrații psihedelice și de tot felul, iar dacă mai vezi și alte câteva rubrici permanente total rupte de context, poți spune cu toată tăria că „Flux”-ul ăla era o publicație absolut underground ca și content. Cea mai veche documentare a unui grup de break-dance din Chișinău am găsit-o într-un număr al revistei „Orizontul” din 1988. Îmi amintesc și de zvonul care circula prin ’98 cum că ar fi avut loc o mare ciocnire undeva prin preajma Teatrului de Operă între vreo sută de breakeri și cam tot atâția metalîști.

The Code of Chisinau Underground

The word “CODE” has many different definitions. The shaolin martial arts tournament is governed by a system of rules of conduct... an ethical code. The combatants respect each other as warriors no matter what degree of hatred they have for one another... a code of honor. Another type of code could be defined as an arbitrary system of symbols or letters for transmitting messages... a secret code.

Part of the introduction text for the Midway Games 1992 release “Mortal Kombat”

If we talk about the initiatives related to an alternative culture in Chisinau, it seems like history repeats itself periodically. Once the Cuibul / Black Elephant era has gone, a new image has arisen that seems to lead to the idea trends and the whole subculture thing have changed, in both form and position. That hive in which a voice sounded agitated and nervous like it was about to make the streets descend into madness, louder than the vuvuzelas in South Africa, has perished, and the youngsters in Chisinau were suddenly becoming at the same time very colorful and yet very quiet, completely resigned to the idea of any resistance to a so-called mainstream culture. However, we all hear lately increasingly more news from the “underground” - various initiatives, events, practices, new places are being recommended to us for “being underground,” so that the phenomenon appears to be “true” and to deserve indeed our attention. We may thus wonder if underground in Chisinau really means some lively\independent cultural trends, a camouflage for the retarded markets of

Complexul de clădiri ale fostei fabrici de bere “Bohemia”, Chișinău, 2009, foto: Vladimir US

artistic products or just a brand designed to create an impression of originality, of attitude, that impression of “trueness”, which appears to define the very essence of the idea of underground for most youth.

There is a scene in one episode of the “Twin Peaks” TV-series when agent Cooper awakens on the floor after being shot, and there the Giant appears and tells him “the three things” – some mystical, coded hints supposed to help his investigations. One of the things, the only one Cooper never figured out, was that “the owls are not what they seem”. In the totalitarian era, Chisinau was one very much alike this cult fictional, imaginary place – a quiet, peaceful town somewhere at the edge of the Soviet Union, where no events worthy to be published by the Moscow daily newspapers were happening, where people lived in that harmonically routine which communist system granted for everybody.

The nonconformist courage felt the strong urge to express freely in the early 1990s, triggering a whole series of unusual occurrences in the field of media. The Vidic pirate television station, the yellow press with magazines, such as Poleznaia Gazeta and Cassandra, preparing the field for all those impulses back and forth of the generation back then, were indeed very much seen in the media. About RockVagon and Zdob si Zdub one could always find something in 1996 in the most popular magazines of the time – Flux, which appeared on Fridays, and Saptamina, with its Rock Cancelaria page, at some point becoming something that today we can call a kind of proto-Planeta Moldova, including comprehensive articles written in a language meant to be far from pure Romanian. The Flux also used to publish an 8-page *philosophical supplement*, including ultra hardcore stuff for the masses and psychedelic and all sorts of graphics, so that if one sees today all these plus some of the other headings in Flux that were completely unrelated to the context, one can say emphatically that Flux was a totally underground publication, in content too. I found the earliest documentation of a break-dance group in Chisinau in an issue of Orizont, in 1988. I also remember a rumour was circulating back in ’98 that a big clash between about a hundred of breakers and about as many metal fans took place

Survey

Vladimir US

Am scris împreună cu Vlad Căpăruș un articol în revista *Art* despre fenomenul *UNDER THE GROUND* din Chișinău. Dacă doriți să citiți articolul, puteți găsi link-ul în lista de mai jos.

The *UNDER THE GROUND* phenomenon may be presented as a movement with its own specific aspects here, in Chisinau, different from the *underground* practices from other cities and countries.

A concept borrowed, along with others, in the process of transition from a monoparty system, characterized by a centralized economy, to a pluriparty system, driven by market economy, it expressed itself not as much by the means of autochthonous cultural industries, which are in an incipient development stage too, trying to influence rural population – the majority in this state – by the rhythms of Russian or Italian pop music. This population tries to resist, on its part, the forced “culturalization” by taking refuge, during the day, in work in the fields, and in the evening in the cool wine cellars. On the other hand, *underground* resists mainly through marginal practices and activities, which are almost invisible or are hidden in the shadow of exchange rate boards and city billboards. Among them, there are initiatives and movements that promote an alternative lifestyle, protect the human rights, rights of sexual minorities or animal rights, fight for freedom of expression, take care of HIV positive persons, reuse plastic, cardboard and metal waste or collect bottles, play chess in Chisinau parks or listen to music, organize installations, performances, video art or other contemporary art projects, use public space for cultural manifestations, promote ecological development of the city and initiate a lot of other new activities, with a partial overlap with the efforts of the developing civil society, so that we don’t err saying that both the *UNDER THE GROUND* world and the civil society of the Republic of Moldova haven’t got out of the “basement” yet.

STATEMENT

Being *UNDER THE GROUND* means taking a civic position, an essentially active one, with the intent of transforming the stratification of already established social order – which seems unmovable from the bottom up. But for the contemporary Moldovan *under the ground* to be taken as coming from the “basement”, it has to be involved in activities with a political opposition connotation, a leftist one in the context of the region’s and Europe’s new political paradigm, including opposition to the governments that followed close upon the other after 1991 and, at the same time, to a neo-liberal economic system, whose bases are being built in the present and which, generally, is an exploiting one.

CONSEQUENCES

In the long run, the recognition by the autochthonous political system of invisible and marginal practices could lead, as a reverse effect, to the identitary death of those from *under the ground* and the politically recognized transition of its members to the “upper” class which would inevitably lead to the annulment of the “basement” concept or to its replacement with a new concept which would fill the appeared void.

RECOMMENDATIONS

Finally, the scenario of suppressing the autochthonous under the ground may be countered if the cultural and civic spheres could remain de-politicized or, better said, would succeed to position themselves above the political, and the politician, on the other hand, would serve the creative forces accumulated in the basements of Chisinau apartment blocks.

Anchetă

Igor MOCANU

Am scris în 2003 un sondaj de opinie. Am plecat din Moldova din 2003 și am revenit cu intermitențe, deci ar fi o impostură să încep să vorbesc despre undergroundul de-acolo.

Inițial n-am vrut să răspund acestui sondaj de opinie. Am plecat din Moldova din 2003 și am revenit cu intermitențe, deci ar fi o impostură să încep să vorbesc despre undergroundul de-acolo.

Însă mi-am dat seama că tocmai pornind de aici se pot decela anumite condiții de existență a fenomenului cu pricina. Am revenit în Moldova de sărbători, de sărbătorile oficiale, de unde putem deduce că undergroundul nu se manifestă de sărbători sau, mai exact, postulăm că de sărbători undergroundul este latent, el mocnește în vizuină, la adăpost de aerul festiv cu arome de șașlă.

În plus, ca să intri în contact cu undergroundul, e nevoie să fi mocnit și tu în acel spațiu, mult, temeinic, până ți se-upleacă de mainstream, asta, bineînțeles, cu condiția să existe un mainstream, unul puternic, pe care să-l simți la tot colțul spațiului public și în tot ungherul spațiului privat. Cu cât mai solid și mai blindat e mainstreamul, cu atât mai profund și mai necesar devine undergroundul, căci el, la fel ca avangarda, se definește și există întotdeauna în relație cu ceva, într-o relație de opoziție, de subducție în câmpul cultural. Undergroundul este de avangardă, însă e întotdeauna în ariergarda culturii. El este un laborator, dar un laborator care macerează ce a rămas neconsumat de la marele festin al culturii. Dacă ajunge să o ia înaintea culturii, devine inevitabil mainstream, comerț, iar contribuabilul se supără. Undergroundul este experimental, dar el experimentează cu resturi, cu oasele neroase până la capăt, cu zgârciuri și suruburi în plus, el este un patchwork. Dacă va experimenta cu ceva nedegustat până atunci de cultura mainstream și experimentul va reuși, imediat va primi un label și un cod de bare, va fi produs în serie și avansat în gradul tarabei, urmând ca după aceea să vină din urmă adevăratul underground care să postprelucreze ambalajul. Undergroundul asimilează, el niciodată nu devine. Undergroundul nu-și dorește să convertească fecioara, dar își propune să mântuiască prostituata.

O muzică e underground atunci când mixează sunetele eliminate din cacofonia culturii, când impostează o armonie în simfonia de fond, când preia din surdină. Un film e underground atunci când lucrează cu decupaje la care s-a renunțat la montaj, cu bucata de peliculă de după ieșirea glontelui din țeasta personajului negativ. La fel, și în cazul teatrului. De aceea o să găsiți mai rar literatură underground – capacitatea literaturii de a înghiți totul fiind îndeobște recunoscută – și aproape niciodată arhitectură underground. Literatura nu există decât dacă e citită, adică decât dacă trece printr-o tipografie, decât dacă e publicată, adică făcută publică.

În plus, undergroundul nu poate deține copyright. Undergroundul înseamnă și încercare de a restrânge rândurile de consumatori, după ce fenomenul fusese de masă, elitizând donquijotesc ceea ce natural nu poate fi elitizat pentru că nu e produs de elite. Undergroundul nu e al elitelor, dar și-ar dori să fie. Când își ițește prezența în spațiul public, e arătat cu degetul, se råde de el, iar undergroundul își dorește nespus să fie admirat și să poată seduce. Undergroundul nu e public, dar nici privat, e o capsulă nedefinită în corpul celor două spații. Dacă e în cel public, capsula undergroundului arată ca o bubă nostalgică ce vrea să fie privată, dacă e în cel privat, deranjează vecinii pentru că vrea să fie public. Și toate acestea nu durează decât foarte puțin. Un underground cu tradiție e o contradicție în termeni. Pe vremea mea, ca să spun așa, era underground să ascuți hip-hop și să citești... Cioran, acum amândouă sunt kitsch, iar ceea ce este astăzi underground mâine va fi manea.

Nu se agreau deloc între ei rapperii moldoveni, metalisții și raverii. Și acum când mă gândesc la asta, la felul în care aceste subculturi sau contraculturi păreau că sunt mai degrabă împotriva celorlalte decât împotriva acelui „sistem”, am impresia că lupta asta avea într-un oarecare fel miza de a ieși în mainstream, iar ei își disputau parcă dreptul de a ajunge cumva acolo. Paradoxal, dar mai underground erau parcă gopnicii. Acum însă și gopnicii sunt fie metalști fie rapperi. Sensul curent atribuit în occident termenului de „cultură alternativă” la începutul anilor ‘90, format în baza fuziunii între aceste aspecte diverse de underground, capătă valabilitate și în cadrul local abia recent. Nu la fel de întârziat însă se produce aici și fenomenul web, care, după Simon Reynolds, a stins acea idee de *true underground*, cu referire ulterioară la acea accesibilitate absolută lipsită de orice cost material cât și, mai ales, emoțional. Idei asemănătoare găsim și la Alan Moore care menționa prin interviurile sale că ultimul bastion revoluționar pare să fi rămas ocultismul.

Termenul de *underground* rămâne valabil pentru limbajul uzual în condițiile în care acesta definește anumite principii sau valori care stabilesc și ghidează cumva un mod de activitate al anumitor grupuri sociale sau inițiative artistice, însă el nu mai poate fi potrivit pentru a defini situația acestora sau poziția lor în raport cu peisajul general al cadrului în care activează. Faptul că Black Elephant își schimbase la un moment dat denumirea din „underground club” în „art club” a fost poate un prim semn că acest termen nu mai este unul care să reprezinte preferințele și interesele nonconformiste ale acelei generații pe care o reunea și un prim exemplu de conștientizare a acestei necesități de prevenire a kitsch underground-ului, un fenomen care în zilele noastre ia amploare sub noțiunea de *indie* – ceea ce înseamnă să faci pop utilizînd mijloace underground. Ceea ce e olrait dintr-un oarecare punct de vedere.

Suzuki spunea că oamenii zen nu îl urmează pe Buddha. Ei îl fac pe Buddha să-i urmeze pe ei. În acest sens, se poate spune că te poți abate de la a urma principial niște valori bătute în cuie orientîndu-le spre orice altă direcție și aplicîndu-le pe un suport nou, diferit și aparent străin, și dacă acele valori

te urmează acolo unde mergi, atunci calea îți este luminată. A-l omori pe Buddha este o predică de super high-level în credința zen care împinge spre un nivel superior de iluminare, presupunînd trecerea de la individul credul care doar păstrează cu strictetețe tradițiile și se roagă, la individul care întregește acele tradiții și care meditează. Despre acel individ se spune că devine el însuși *buddha* – lucru care nu este deloc asemeni cazului creștinului ortodox care sfidează divinitatea prin intenția sa de a urca la un același nivel cu Dumnezeu. Iluminatul zen nu devine un înlocuitor al divinității și nici divin în relație cu cele lumești, el nu este asemeni sfinților ortodocși – credincioșii nu se închină în fața lui asemeni lui Buddha și după moțtea lui nu se roagă ni-meni la el. „Dacă-l întâlnești pe Buddha – omoară-l” înseamnă să înveți să cauți înlăuntru, astfel încât a-l întâlni pe Buddha demonstrează orientarea greșită a individului spre a căuta divinitatea într-o formă fizică.

Affîndu-ne în situația în care persistă gînduri cum că nu mai avem underground pentru că a dispărut un club sau altul sau pentru că au emigrat niște oameni, iar alții își văd acum de treburile lor în funcție de cum i-a mânat viața, simțim o necesitate de a omori undergroundul, în acea formă a lui pe care ne-am obișnuit să o percepem, și să urmărim în ce mod și prin ce mijloace sau practici acele valori pe care acesta le-a implantat vor ghida noi forme de atitudine și expresie artistică.

Așadar, underground-ul din Chișinău aderă la mai multe coduri, dar conține el într-adevăr unul?

text: **Vadim ȚIGANAȘ**

somewhere near the Opera Theatre. They were not at all getting alone the Moldovan rappers, metal fans and ravers. Even today, when I think about the way the subcultures or countercultures seemed to fight rather against each other than against that “system,” I think that it was more like an attempt to go mainstream on their behalf and that somehow they were disputing among them the right to be in this mainstream. Even so it may seem paradoxical, what we used to call *gopnici** was in fact more close to underground than this. However, nowadays the *gopnici* themselves are either metal fans or rappers. In the early 1990s, the meaning attributed in the West to underground became “alternative culture,” a term created amid the merger between the many aspects of underground, which is finally beginning to make sense locally too. Nevertheless, we cannot say the same thing about the web phenomenon, which spread uniformly, without any delays, according to Simon Reynolds, having rendered that idea of “true underground” obsolete, with further reference to that absolute accessibility at no material cost and, especially, emotional. Alan Moore, who used to mentioned in his interviews that the last revolutionary movement seemed to have remained occultism, had similar ideas.

Thus, the term “underground” only remains valid for plain language, to define certain principles or values that determine and somehow lead the way for certain social or artistic groups, while it can no longer be used to define their situation or position in relation to the environment within which they operate. The fact that the Black Elephant at some point changed its name from “underground club” to “Art Club” was perhaps the first sign that the term was no more representing the non-conformist preferences and interests of that generation, which was kept together also by a first example of awareness of the need to prevent underground’s kitsch, a phenomenon spreading today under the term “indie,” that is doing pop by using underground resources. Which seems all right from a certain viewpoint.

Suzuki used to say that Zen people do not follow Buddha. They make Buddha follow them. Looking at things from this perspective, we can say that

one can deviate from cultivating certain values that seemed chiseled in stone, reorienting them towards any other direction and installing them on a new foundation, different and seemingly alien, and if those values stick with one wherever one goes, then one’s path is illuminated. The idea of killing the Buddha represents a super high-level sermon in Buddhist belief, which pushes to a higher level of illumination, assuming the transition from the simple-hearted individual, who only follows the traditions strictly and prays, to the individual who completes those traditions, and and concentrates on meditations. This latter individual it is said to become *buddha* himself - which is not at all the same with the case of the orthodox Christian who defies divinity when claiming to climb to the same level with God. A Zen illuminate does not become neither a substitute of divinity nor divine in relation to the worldly, he is nothing like Orthodox saints, believers do not worship him as they worship Buddha and no one prays to him after his death. “If you meet Buddha - kill him” means to learn to look inside one, so that meeting Buddha proves the orientation of the individual to seek divinity in a physical form.

Finding ourselves in the situation to think we no longer have underground since one club or another disappeared, or because some people have emigrated, while others see to their affairs depending on where life drove them, we feel the need to kill the underground in the form in which we used to perceive it, and to watch how and by what means or practice those values which underground had implanted will give birth to new forms of attitude and expression.

And so, the Chisinau underground adheres to many codes, but does it contain one?

* The *gopnici* were young hooligans, the term implying such attributes as “dirty, tasteless, dumb-ass, piece of shit motherfucker with no other purpose than stealing, pickpocketing.” They were very close to the Romanian cocalari.

text: **Vadim ȚIGANAȘ**
translation: **Cristina ISPAS**

Fostul magazin de attribute rock, Chișinău, 2009, foto: Vladimir US

Survey

Igor MOCANU

At first I intended to restrain myself from answering this poll. I left Moldova in 2003 and only came back on rare occasions, so it would be such a fraud to start talking about the underground there.

But on a second thought, this precisely starting point can reveal certain existing conditions of the mentioned phenomenon. I usually went back for holidays, official holidays, and we may therefore say that underground is not manifest at holidays or, to be more precise, we may postulate that, for holiday, underground is latent, it moulders in its den, away from the festive ambiance, skewer scented, of the scenery. Furthermore, in order to come into contact with the underground, you must have mouldered yourself in that zone, for so long, and so solidly that you are fed up with the mainstream; under the provision that there is a mainstream in the first place, a powerful mainstream that you bump into at every corner of the public space and at every nook in your private space. The stronger and wider the mainstream, the deeper and urgent becomes the underground movement, since the underground, just like the avant-garde, is only present and defined in dependency of something else, that it opposes, in a subduction relation in the cultural scape. Underground is a sort of an avant-garde, always at the rearguard of culture, nevertheless. It is a lab, but a lab macerating the leftovers not ingurgitated at the great feast of culture. And when it steps ahead of culture in inevitably turns into mainstream, business, and the tax payer will not be content. Underground is experimental, but it experiments on leftovers, on bones not fully chewed, on gristle and spare bolts, it is patchwork. And if experiments on something that mainstream culture did still not get the taste of, the experiment will be successful; and it will immediately be labelled and assigned a bar code, manufactured for mass production and advanced to a supermarket product, for real underground to later post-process the packaging. Underground assimilates, but never grows into anything. Underground does not look to convert the maiden, but it does undertake to redeem the prostitute. Music is underground when it mixes sounds discarded from the cacophony of culture, when it fundamentals an harmony on the background symphony, when it draws off from muted sounds. A film is underground when it works on cuts off taken out on editing, with that part of the film following the bullet coming out of the bad character’s head. The same for theatre. This is why it will be a little more difficult to find underground literature, as it is common fact that literature is able to gulp up everything, and has almost never an underground architecture. Literature only exists when it is read, that is to say, after going through printing, publishing and is made public. Besides, underground does not hold copyright. Underground also stands for the attempt to reduce the line of consumers, after a movement had become a mass phenomenon, in a Don Quixote elitism of what is naturally not for the elite, as is not produced by elites. Underground does not belong to the elites, although it intends to. When it becomes present it public space, fingers are pointed at it, it is laughed at, while underground’s most ardent desire is to be admired and to seduce. Underground is neither public, nor private, but an undefined capsule in the body of the two spaces. If present in public space, the underground capsule looks like a nostalgic would wishing to become private and when in private space, it disturbs its neighbours it its wish to become public. And it all lasts but a second. Tradition underground is an oxymoron. When I was young, so to speak, it was underground listening to hip-hop and reading... Cioran; both are now kitsch, and what is underground today will be pop culture tomorrow.

Anchetă

Eugen CHEPTĂNARU

Simpla pronunțare a acestui cuvânt îmi trezește un soi de amintiri plăcute, acolo mi-am petrecut o bună parte din adolescență – în underground.

De ce? Nici eu nu știu. Probabil că e „de vină” anturajul în care am crescut (ca personalitate și intelect); probabil că sunt „de vină” părinții mei, care nu-mi prea dădeau bani de buzunar; probabil că în underground am început să cunosc oameni deosebiți, de la care am avut mult prea multe de învățat, și acești oameni se fac cei mai „vinovați” de faptul că am ramas atât de îndrăgostit de tot ce vine de „sub pământ”. N-am prins generația hippie, însă am crescut printre niște hippie mai moderni, dacă vreți, cu aceleași obiceiuri și tradiții ca și „bunicii-pionieri” ai acestei culturi: libertate de exprimare, libertate în acțiuni și, ce e cel mai important, un suflet liber, precum pasărea în zbor. Sincer, nu cred că o să pot uita vreodată locurile în care o ardeam atunci: Black Elephant, Yellow Submarine, La Victor, Ginta Latină (astea erau cluburi care, între timp, sau au dispărut, sau au suferit schimbări esențiale, nemaiputând fi clasificate în categoria underground), în rest, eram veseli să ne adunăm prin parcuri, să facem battle-uri (jocuri de rime inventate instant), să mai bem o bere, să ne mai împărțim părerile vizavi de un artist sau altul. Încă(!) ne mai plăcea să ne petrecem timpul pe afară, la aer, nu eram atât de „bolnavi” și „dependenți” de internet ca puștaniile zilelor noastre. Eram și mai fericiți, cred, mai plini de viață, mai mobili: atâtea străzi străbătute pe jos înlocuiesc cu ușurință un jogging de dimineață.

Și totuși, ce treabă au toate astea cu undergroundul, vă veți întreba. Răspunsul e cât se poate de simplu: undergroundul, pentru noi (generația mea, adică), înseamnă mai cu seamă o stare de spirit, decât un club sau un subsol. Puteam fi pe acoperișul celui mai înalt „zgârie nori” din Chișinău, tot underground rămâneam. Probabil că anume aceste senzații și trăiri ne creau o iluzie de împlinire și, de aceea, când ne-am desprins de tot ce eram atunci și am ales să zburăm spre ce suntem acum, am înțeles un singur lucru: nu vom mai putea fi la fel niciodată.

>>> continuare pe: <http://plic.oberliht.com>

Formația No Shagga la APARTAMENT DESCHIS, Chișinău, 2010
foto: Helen BRANDT

Muzica techno made in Moldova

Într-o lume postgeografică a internetului și a comunicațiilor globale, informația și cultura devin universal accesibile. Orice individ poate să intre în contact cu orice fenomen artistic recent, chiar aflându-se în Antarctica. Nu e cazul să insistăm asupra importanței consumului de cultură. În acest context, muzica techno este o expresie fidelă a realității secolului XXI, un neotribalism tehnologic, o resuscitare a unor spiritualități arhaice, un mijloc prin care omul modern încearcă să-și regăsească liantul pierdut cu natura într-o lume a confuziei și dezolării. De mai bine de două decenii, acest gen muzical s-a răspândit în majoritatea țărilor lumii, în pofida faptului că la noi mai sînt inși care-i ignoră existența. Astfel, după cum orice grădină zoologică își are maimuțele sale, la fel și Moldova s-a pomenit cu propriii săi autori de muzică techno.

Ar fi necesar să clarificăm o anumită confuzie de termeni. La începutul anilor '90, cînd acest gen a pătruns în Moldova, un segment al publicului de la noi numea *techno* în mod eronat muzica *dance pop*, iar genurile extreme erau etichetate prin cuvîntul *rave*. Dar, în accepția occidentalilor, techno era, de fapt, un curent muzical inițiat în anii '80 de un grup de artiști din Detroit, care s-au inspirat din cartea sociologului Alvin Toffler, „Al Treilea Val”, iar termenii *rave*, *rave party* și *megarave* erau aplicații concertelor techno. Ulterior, cuvîntul techno a fost utilizat în anumite cazuri (e o chestiune controversată) ca termen generic pentru o pleoră de curente muzicale complementare care s-au dezvoltat în anii '90: drum'n'bass, psytrance, hardcore, house etc., deși unii ar considera o adevărată blasfemie să numești techno muzica drum'n'bass. Evident, clasificările de orice fel sînt întotdeauna niște aproximații. Îi îndemnăm pe cei neinițiați să exploreze aceste genuri prin intermediul internet-ului.

În același timp, noțiunea de muzică electronică este ceva mai largă și include, de exemplu, muzica electroacustică existentă încă din anii '50 și inițiată de compozitori de avangardă precum Iannis Xenakis și Karlheinz Stockhausen sau muzica unor Jean-Michel Jarre, Vangelis sau Tangerine Dream. De asemenea, trebuie să facem o distincție între noțiunea de DJ și cea de producător: DJ este persoana care realizează mixuri în cadrul unor party-uri, iar producătorul este cel care compune muzică originală. În continuare, vom aborda activitatea producătorilor techno din Moldova.

Muzica techno a pătruns în Moldova la începutul anilor '90, dar s-a manifestat în forță abia pe la mijlocul deceniului. Apariția casetelor și CD-urilor cu muzică techno, precum și difuzarea ei la posturi de radio FM ca Radio Nova și Unda Liberă au jucat un rol important în proliferarea acestui fenomen. Subsemnatul a realizat între 1994 și 2003 o serie de programe de muzică techno la Radio Moldova și a susținut rubrica de noutăți techno Hot News din revista „Săptămîna”. Pe la mijlocul anilor '90, au fost organizate primele party-uri techno și s-a format o mișcare activă de clubbing. Era firesc ca la un moment dat anumiți fani techno din Moldova să fie tentați să compună propria lor muzică techno. Astfel, în 1996, a apărut proiectul Electro WK, un *live act* condus de DJ Mars și avînd în componență un chitarist și un vocalist. Același DJ Mars s-a orientat ulterior spre genul house și a inițiat label-ul Low Fidelity Recordings care își distribuie muzica prin magazine de descărcare de pe internet.

La sfîrșitul anilor '90 și în anii 2000, computerele au devenit mult mai accesibile. Practic, oricine avea posibilitatea să compună muzică techno, cu ajutorul unui software special puteau fi egale performanțele unor studiouri profesioniste. Totuși, pentru a realiza muzică techno la nivel profesionist, e nevoie de multă experiență, care poate fi acumulată doar pe parcursul unor ani de exercițiu asiduu. Astfel, abia în ultimii ani ne bucurăm de existența în Moldova a unor artiști care realizează o muzică techno de înaltă calitate, capabilă să concureze cu producțiile internaționale.

Unul dintre cele mai populare genuri de muzică electronică din Moldova este drum'n'bass-ul. Producătorul Meatworks, cunoscut și sub pseudonimul Invisible Landscape (o aluzie la piesa lui John Cage?), poate fi considerat cel mai de valoare reprezentant al acestui curent în Moldova. Alături de DJ Mishy, Meatworks a format grupul promoțional Black Makler Promo, care a organizat pe parcursul anilor nenumărate party-uri.

Grupul promoțional Avalanche, specializat în muzica trance, este condus de producătorii Jenya Solid și NMKY. Creațiile acestora surprind printr-un *sound* vast și dinamic, egalîndu-le pe cele ale unor autori occidentali. Grupul Avalanche a realizat o serie de party-uri trance cu un public numeros, la care au participat DJ și producători din Occident.

Deși mișcarea techno autohtonă s-a manifestat mai mult în Chișinău, există autori de gen și în Bălți. Andrei Samardac, alias Skyline, a realizat proiectul Monsters Inc., inspirat de muzica grupului The Prodigy și a colaborat cu o serie de vocaliști, alături de care a avut numeroase apariții live. Muzica sa a fost prezentată la posturi de radio și în cluburi britanice. Tot din Bălți este artistul cunoscut sub pseudonimul Omul De Tinichea, care abordează genul IDM. Piese sale amintesc de cele ale faimosului Aphex Twin.

Genul ambient are relativ puțini adepți în Moldova. Totuși am putea menționa existența netlabel-ului Silent Flow (site specializat în distribuția muzicii pe internet, cu acordul artiștilor), al cărui proprietar, Max, compune muzică în stil IDM și ambient, lansată pe cîteva compilații internaționale pe CD. Acesta întreține de asemenea postul de radio pe internet Bezdna și a realizat, cu mijloace proprii, un joc pe computer inspirat de teoria haosului.

Contrar percepției unor occidentali, Moldova nu este un „deșert” cultural. Instituțiile de învățămînt muzicale de la noi produc artiști pe bandă rulantă.

Techno music Made in Moldova

In a post-geographical, Internet and global communications dominated world, information and culture are becoming universally accessible. Anyone can come in contact with any recent artistic phenomenon, even if residing in the Antarctic. This is not the time to emphasize on the importance of culture consumption. In this context, techno music is a true expression of the reality of the 21st century, a technological neotribalism, a resuscitation of archaic spirituality, a means by which the modern man is trying to find his lost link to nature, in a world of confusion and desolation. In the past two decades and more this musical genre has spread throughout most countries of the world, despite the fact that there are still people in these parts ignoring its existence. Thus, just as any zoo hosts its own monkeys, the same way Moldova got its own authors of techno music.

It is perhaps necessary to clarify a certain confusion of terms. At the beginning of the 90s, when this genre made its way to Moldova, a certain public segment in our parts wrongfully called the *dance pop* music to be *techno*, while the extreme genres were labeled using the word *rave*. But, in western people's understanding techno was in fact a musical current initiated in the 80s by a group of artists in Detroit who had been inspired by the book of sociologist Alvin Toffler "The third wave", while the terms *rave*, *rave party* and *megarave* were applied for techno concerts. Afterwards, the word techno was in some cases used (which is controversial) as a generic term for a handful of complementary musical currents that developed in the 90s: drum'n'bass, psytrance, hardcore, house etc, although some consider it a genuine blasphemy to refer to techno music as drum'n'bass. Obviously, classifications are always nothing more than approximations. We urge the uninitiated to explore these genres on the Internet.

At the same time, the notion of electronic music is a bit wider and includes, for instance, the electroacoustic music that has been around since as early as the 50s and initiated by avant-garde composers like Iannis Xenakis and Karlheinz Stockhausen, not to mention the music of Jean-Michel Jarre, Vangelis or Tangerine Dream. Moreover, we have to make the distinction between the notion of DJ and the one of producer: a DJ is a person making mixes at parties, while the producer is the one composing original music. Now, we will refer to the activity of

techno producers in Moldova.

Techno music made its way to Moldova at the beginning of the 90s, but it had a strong manifestation only towards the middle of the decade. The release of tapes and CDs with techno music, as well as broadcasting them at FM radio stations such as Radio Nova and Unda Libera, played an important role in the spreading of this phenomenon. The undersigned has also produced between 1994 and 2003 a series of techno music shows at Radio Moldova and supported the Hot News techno novelties section in the magazine Saptamina. The first techno parties were organized around the middle of the 90s and there was also an active clubbing movement formed. It was only natural that at a given moment certain techno fans in Moldova be tempted to compose their own techno music. Thus, in 1996, the Electro WK project appeared, a *live act* run by DJ Mars and also including a guitar player and vocalist. The same DJ Mars then turned to the house genre and initiated the label Low Fidelity Recordings which distributes music through download stores on the Internet.

At the end of the 90s and in the 2000s, computers have become much more accessible. Basically, anyone was able to compose techno music and with the help of a special software one could even match the performances of professional studios. Still, in order to make techno music at a professional level it takes a lot of experience, one that can be accumulated only in years of perpetual exercise. As such, only in recent years did we enjoy in Moldova the performances of some artists making high quality techno music, able to compete with international productions.

One of the most popular genre of electronic music in Moldova is the drum'n'bass. The Meatworks producer, also known under the pseudonym Invisible Landscape (a hint to John Cage's song?), can be considered the most valuable representative of this current in Moldova. Together with DJ Mishy, Meatworks founded the promotional group Black Makler Promo, which organized countless parties throughout the years.

The promotional group Avalanche, specialized in trance music, is run by producers Jenya Solid and NMKY. Their creations strike through a vast and dynamic *sound*, matching those of western authors. The Avalanche group put together a series of trance parties with a numerous public in which western DJs and producers participated.

Although the local techno movement has manifested mainly in Chisinau, there are such authors in Balti too. Andrei Samardac alias Skyline put together the project Monsters Inc., inspired by the music of the group The Prodigy, and collaborated with a series of vocalists with whom he featured numerous live shows. His music was presented at British radio stations and clubs. Balti is also the home town of the artist known under the pseudonym Omul de Tinichea (Tin Man) who is into the IDM genre. His songs remind of those of the famous Aphex Twin. The ambient genre has relatively few adepts in Moldova. Still, we could mention the existence of the Silent Flow netlabel (a website specializing in the distribution of music on the Internet, with the agreement of the artists), the owner of which, Max, composes music in IDM and ambient style, launched on some international compilations on CD. He is also supporting the Internet radio station Bezdna and has made with own resources a computer game inspired by chaos theory.

Contrary to some westerners' perception, Moldova

Survey

Eugen CHEPTANARU

Merely pronouncing this word triggers a sort of happy memories, that's where I spent a great deal of my teenage life - underground.

Why? I don't know. Probably, the one to "blame" is the entourage I grew up in (as personality and intellect); probably that my parents are also to "blame", because they didn't really give me an allowance; probably because it was underground that I started meeting special people, from whom I had too much to learn and these people are "guilty" of the fact that I have been all in love ever since with everything that comes from "under the ground". I wasn't around when the hippie generation was in full swing but I grew up among more modern hippies, if you wish, with the same habits and traditions as the "pioneer-forefathers" of this culture: freedom of expression, freedom in actions and, most importantly – a free soul, like a bird in the sky. Honestly, I don't think I will ever forget the places where I used to hang out: Black Elephant, Yellow Submarine, La Victor, Ginta Latina (all these were clubs which, in the meantime, either have vanished, or have suffered essential changes and can no longer qualify for the category of underground); otherwise – we were happy to reunite in parks, to make battles (rhyme games invented on spot), to drink some beer, to share opinions regarding one artist or the other. We still (!) enjoyed spending time outdoors, in open air, we were not as "sick" and "dependent" on the Internet like kids these days. And we were happier, I think, more lively, more mobile: so many streets walked on foot definitely replace a morning jogging. And still, what has all this got to do with underground, you will ask. The answer is as simple as can be – underground, for us (that is my generation) means, especially – a state of mind, rather than a club or a basement. We could have been on the roof of the highest "sky-scraper" in Chisinau and we still would have counted as underground. Perhaps these sensations and feeling created an illusion of fulfillment and, that's why, when we let behind all that we were at that time and chose to fly off to what we are today, we understood one thing – we would never be the same.

>>> continuation on: <http://plic.oberliht.com>

Cafeneaua GUGUȚĂ, Chișinău, 2009, foto: Vladimir US

Printre aceștia se numără și cel cunoscut sub pseudonimul Jin Berekelea (Jin e probabil din japoneză, înseamnă „tip”). Demonstrînd o cunoaștere avansată a teoriei muzicale, acesta creează o muzică ambient-IDM inspirată de cea a grupurilor Atrium Carceri și Kidney Thieves.

Mitoș Micleușanu este cunoscut mai mult datorită activității sale literare și datorită muzicii din cadrul proiectului Planeta Moldova, care satirizează banala realitate moldovenească. Însă creația sa muzicală în stil ambient experimental constituie o adevărată revelație. Sub aspect componistic și sonor ea poate fi comparată cu cea a legendarului grup Future Sound Of London.

Scena techno din Moldova este atomizată, în mare parte din cauza atitudinii anemice din mass-media. Bunăoară, conducerea unor posturi de radio comerciale le interzicea radio DJ-ilor să difuzeze techno înainte de ora 10 seara. Așa-zisa „promovare a valorilor autohtone”, care include doar un segment limitat al muzicii pop, selectat uneori pe criterii clientelare, este un alt obstacol în calea dezvoltării firești a curentului techno. Mai rămîn mulți autori de muzică techno care abia urmează a fi descoperiți de către public și de aceea orice listă de artiști techno din Moldova ar fi în mod inevitabil incompletă. Între timp, acest curent a evoluat considerabil, o dovadă fiind genul *noise* reprezentat

de grupurile de muzicieni de mai jos:

— *Arman* —

Rock!

Uniunea Sovietică a fost o țară cu bune și rele, așa cum au fost absolut toate imperiile din istoria omenirii. Cît a existat, toate păreau perfecte, iar de cînd a căzut, aceeași oameni care ne convingeau atunci că-n URSS e un pic mai bine decît în Rai acum insistă să urîm vechiul sistem și să înțelegem că fu teribil.

În fine, chiar dacă era o cușcă cu gratii, era o cușcă foaaaaarte mare, cu gratii strălucitoare, în care te puteai plimba toată viața fără să reușești să vezi totul, să călătorești peste tot. Dacă nu puteai să citești ultimii scriitori americani sau italieni, să zicem, aveai literatura rusă, cea mai bogată și mai tare literatură din lume, apoi, nu era interzisă nici literatura țărilor prietene, iar din librăriile numite „Drujba” puteai să-ți cumperi și cărțile scriitorilor străîni în limba în care au fost scrise. Uite, tata și-a făcut o bibliotecă de literatură română de la „Drujba” din Odessa, de exemplu. Dar marele public n-a călătorit și n-a citit ca să se simtă bine, ci s-a refugiat în muzică (și-n băutoră, dar aceea e altă temă). Dar nu orice muzică, firește, te face să te simți liber, acest rol a fost cucerit în sufeletele noastre de muzica de autor („avtorskaia pesnia”) și – mai ales – de rock, numit și ruskkii sau sovietskii rock. Pentru mine sovietskii/ ruskkii rock e un fel de cîntec de leagăn, ceva la care țin foarte mult și, de cînd locuiesc în România, sînt rugat mereu de prieteni să le traduc textele pieselor care le plac. Le place cum sună ce ascult eu, bănuiesc că nu le ascult doar din nostalgie sau pentru cum sună și mă provoacă să le traduc pe loc textele, să le comunic mesajul. Mergem în mașină, cîntă ceva fain, Carmina mă întrebă ce spune nea Boris Grebenșcikov, eu îi traduc, traduc ce zice Victor Ţoi, ce spune Letov, Shnur, Butuzov sau Makarevici, ce faini sînt, zice K, ce spun

Tineri, Chișinău, 2010, foto: Vadim ȚIGANAȘ

de Merzbow, Ryoji Ikeda sau Aube sau genul *breakcore* (o formă evoluată de jungle-drum’n’bass), al unor Xanopticon, Venetian Snares sau Bong Ra. Muzicienii autohtoni urmează să se adapteze la aceste tendințe inovatoare și să-și dezvolte în continuare abilitățile muzicale, fiindcă, fără nici o îndoială, publicul are nevoie de ei.

Îmi rămîne doar să menționez că și subsemnatul este un autor de muzică electronică. Abordez în special genul ambient experimental. Am 12 lansări pe CD la studiouri internaționale, muzica mea a fost difuzată la posturi de radio FM străine și am lansat 15 albume disponibile ca descărcări gratuite pe internet. Printre proiectele mele se numără un album realizat în colaborare cu scriitorul cyberpunk japonez Kenji Siratori, o compoziție electroacustică inclusă într-un proiect al Fundației Vox Novus prezentat la Oxford și Cambridge și contribuția la un „concert pentru somn” prezentat într-o galerie de artă din New Orleans. Pentru un festin muzical, vă invit să vizitați pagina mea Myspace: http://www.myspace.com/httpwwwmegatonecom

— *Arman* —

text: **Marcel GHERMAN**

translation: **Matei PREDESCU**

— *Arman* —

— *Arman* —

ăștia de la Chaif? „Nebo” e cer? „Solnțe” e soare? „Nebo stanovitsia blije” ce înseamnă? Dar „videli noci?” Ne întorcem cu Mihnea de la Luna Amară de la Artmania sau Stufstock, mă roagă să pun CD-ul ăla cu muzică aleasă de mine, e o compilație din ruskkii rock și mereu vrea s-o asculte cînd merge cu noi cu mașina: Akvarium, Kino, Mașina Vremeni, Nautilus Pompilius, Chaif, DDT, Alisa, Leningrad, Korozia Metalla, Auktzion, Krematorii, Zoopark, GroB, Zemfira, Splin, Vysotski... M-am gîndit că asemenea prietenilor mei sînt și mulți alți români care au avut prieteni basarabeni care ascultau rock sovietic, dar n-au aflat ce se spune în piese sau pur și simplu sau că sînt oameni interesați de rock și de ce s-a întîmplat în rock-ul sovietic din timpul URSS. Într-adevăr, în URSS a avut loc un fenomen foarte interesant în timpul comunismului. Mulți dintre poeții culți s-au retras în muzică pentru că le era scîrbă de cenzura oficială și au preferat să-și bage șopîrlele în textele din muzica rock, mult mai liberă și mai puțin controlabilă, mulți au început să cînte, avîndu-i ca exemplu viu pe Vladimir Visotski sau Bulat Okudjava, scriitori extraordinari care au pus mîna pe chitară. Așa că am făcut un nr. Tiuk! – www.tiuk.reea.net/, revista pe care o fac cu frate-meu – un număr special (nr. 25) cu traduceri din ruskkii rock, fenomen cultural-social care a însemnat foarte mult pentru noi și care a plăcut mult și cititorilor români. Am ales pentru traducere formații importante pentru istoria rockului rusesc, dar și piese reprezentative. „Născut în URSS” de DDT localizează din start locul și timpul acțiunii. Boris Grebenșcikov, liderul formației Akvarium, e atît de iubit și de popular în fostul spațiu sovietic, încît sînt mai multe bancuri despre el decît despre Bulă la români și toată lumea îl știe și ca BG. Iar Akvarium e un fel de Phoenix pentru români și un fel de Beatles pentru englezi sau americani. Kino este o formație care a făcut istorie în URSS, în România fiind cunoscută mai ales datorită piesei „Videli noci”, cîntată de Zdob și Zdub. Mașina Vremeni e o trupă deosebit de subtilă, care a reușit să fie omniprezentă la TV chiar și înainte de ‘89, ceea ce era incredibil, iar „Ea trece prin viață rîzînd” e o piesă care mi-a plăcut din prima. Alisa este o formație mai dură, implicată, existențială, socială, ceva în stilul Luna Amară, doar că mult mai trash, iar Splin e o trupă mai nouă, dar care-mi place tot mai tare, o trupă de viitor, cum e și Zemfira, de exemplu. Korozia Metalla e poate cea mai hardcore & metal formație sovietică, iar Leningrad este cea mai tare formație punk, care au scos muzica în stradă prin lexicul lor mult prea îndrăzneț pentru autorități, Leningrad fiind și acum interziși în Moscova. Fiecare formație adusă în „paginile” Tiuk!-ului nr. 25 are o istorie interesantă, dar nu despre asta e vorba în acest număr. Traducerile noastre sînt pentru prietenii noștri. Ascult și acum destul de des și cu plăcere ruskkii rock, iar concluzia la care am ajuns e că rock-ul rusesc are exact același rol terapeutic în sistemul capitalist ca și-n sistemul comunist. Asta pentru că politica-i scurtă, iar arta-i lungă, băieți!

— *Arman* —

— *Arman* —

text: **Mihail VAKULOVSKI**

translation: **Alex COSMESCU**

— *Arman* —

is not a cultural desert. The musical education institutions in these parts produce numerous artists. These include the artist known under the pseudonym Jin Berekelea (Jin is probably from Japanese – type). Proving an advanced knowledge of musical theory, he creates an ambient-IDM music inspired by that of groups Atrium Carceri and Kidney Thieves.

Mithos Micleusanu is known more for his literary activity and for the music in the project Planeta Moldova, satirizing the pure Moldavian reality. However, his musical ambient-experimental music constitutes a true revelation. In terms of composition and sound, it can be compared to the music of the legendary group Future Sound of London. The techno scene in Moldova is atomized, mostly because of the anemic attitude in the mass-media. As such, the management of some commercial radio stations prohibited DJs to broadcast techno music before 10 o’clock in the evening. The so-called “promotion of the local values”, which includes only a limited segment of the pop music, sometimes selected by clientele criteria, is another obstacle for the natural development of the techno current. But there are many techno music authors left who are just waiting to be discovered by the public and as a result, any list of techno artists in Moldova would

— *Arman* —

— *Arman* —

— *Arman* —

Rock!

The Soviet Union was a country with its good and bad aspects, as any empire in humanity’s history. During their existence, each of them seemed perfect, and since the moment it fell the same people that persuaded us then that in the USSR it’s a little bit better than in Heaven now insist we should hate the old system and understand it was horrible.

Anyway, even though it was a cage with barriers, it was a huuuuuuuuuuge cage, with shiny bars, where you walk for your whole life without ever seeing everything, without traveling everywhere. If you couldn’t read the latter American or Italian writers, for example, you had Russian literature, the richest and coolest literature of the world, and the literature of friend countries wasn’t interdicted either, and you could have bought, from the “Drujba” bookstores, books by foreign authors in their native language. Look, my dad gathered a library of Romanian literature from the Odessa “Drujba”, for example. But the great public didn’t travel or read to feel good, but took refuge in music (or drinking, but this is another topic). But not any music, of course, makes you feel free: this role was conquered, in our souls, by author music (“avtorskaya pesnya”) and – especially – rock music, also called ruskkii or sovietskii rock. For me, sovietskii/ruskkii rock is a kind of lullaby, something I care about deeply and, since I live in Romania, my friends ask me to translate the texts of songs they like. They like the sound of what I listen to, they suppose I don’t listen to this music just out of nostalgia or just for its sound, and they challenge me to translate immediately the texts, to tell them the message. We are in a car, there is something cool playing. Carmina asks me what is uncle Boris Grebenshchikov saying, I translate, I translate what Viktor Tsoi is saying, what Letov Shnur, Butuzov or Makarevich are saying, how cool they are, K. says, what are the guys from Chaif saying? “Nebo” means sky? “Solntse” means sun? “Nebo stanovitsa blizhe”, what does it mean? But “videli noch”? We come back with Mihnea from Luna Amară (Bitter Moon, a popular Romanian rock band, n. tr) from Artmania or Stufstock, and he asks me to play that CD with music I selected, it’s a compilation of ruskkii rock and he always wants to listen to it when he goes with us in our car. Akvarium, Kino, Mashina Vremeni, Nautilus Pompilius, Chaif, DDT, Alisa, Leningrad, Korozia Metalla, Auktzion, Krematorii, Zoopark, GroB, Zemfira, Splin, Vysotski... I thought there were a lot of other Romanians that, just like my friends, had Bessarabian friends that listened to soviet rock, but they didn’t find out what the songs were saying, or just people interested in rock, in what happened in soviet rock from the USSR. Indeed, during communism in USSR there was a very interesting musical phenomenon. A lot of cultured poets took refuge in music because they were sick of official censorship, a lot of them started singing, having as a living example Vladimir Vysotski or Bulat Okudjava, extraordinary writers that took a guitar in their hands. So, I prepared a Tiuk! issue – http://tiuk.reea.net, the magazine I prepare together with my brother – a special

be inevitably incomplete. In the meantime, this current has evolved considerably, a proof being the noise genre represented by Merzbow, Ryoji Ikeda, or Aube, or the genre *breakcore* (an evolved form of jungle-drum’n’bass), performed by Xanopticon, Venetian Snares or Bong Ra. Local musicians will adapt to these innovative trends and will continue to develop their musical abilities, because, without a doubt, the public needs them.

I can only mention that the undersigned too is a creator of electronic music. I am especially into the ambient-experimental genre. I have had 12 CD launches in international studios, my music was broadcasted by foreign FM stations and I have launched 15 albums, available for free download on the Internet. My projects include an album made in collaboration with the Japanese cyberpunk writer Kenji Siratori, an electro-acoustic composition included in a project of the Foundation Vox Novus, presented at Oxford and Cambridge, and a contribution to a “concert for sleeping” presented in an arts gallery in New Orleans. For a musical feast, I invite you to visit my account on Myspace: http://www.myspace.com/httpwwwmegatonecom

— *Arman* —

text: **Marcel GHERMAN**

translation: **Matei PREDESCU**

— *Arman* —

— *Arman* —

issue (nr. 25) with translations from ruskkii rock, a cultural-social phenomenon that meant a lot for us and was loved by Romanian readers too. We choose for translation bands with a great importance for the history of soviet rock, but also representative songs. “Born in the USSR” by DDT localizes from the beginning the time and the place of the action, Boris Grebenshchikov, the front man of a band called Akvarium, is so loved and popular in the ex-soviet space that there are more jokes about him than about Bulă among Romanians, and everybody knows him as BG. And Akvarium is for them like Phoenix is for Romanians or Beatles for Englishmen or Americans. Kino is a band that made history in the USSR, and it is known in Romania mainly due to “Videli Noch” a song that Zdob și Zdub recorded a cover version of. Mashina Vremeni is a very subtle band that managed to be omnipresent on TV even before ‘89, which was unbelievable, and “She passes through life while laughing” is a song I loved from the first moment. Alisa is a tougher band, more involved, existential, and social, something in the Luna Amară style, just trashier, and Spleen is a newer band, but one I like more and more as time passes, a band with a future, as Zemfira is too, for example. Korozia Metalla is perhaps the most hardcore & metal soviet band, and Leningrad is the coolest punk band, which brought music out in the streets by their lexicon, too daring for the authorities: Leningrad is interdicted in Moscow even now. Each band from the 25th issue of Tiuk has an interesting history, but the issue is not about it. Our translations are for our friends. I listen even now, pretty frequently and with pleasure, to ruskkii rock, and my conclusion is that Russian rock has exactly the same therapeutic role in the capitalist as in the communist system. For politics is brief, and art is long, dudes!

— *Arman* —

text: **Mihail VAKULOVSKI**

translation: **Alex COSMESCU**

— *Arman* —

— *Arman* —

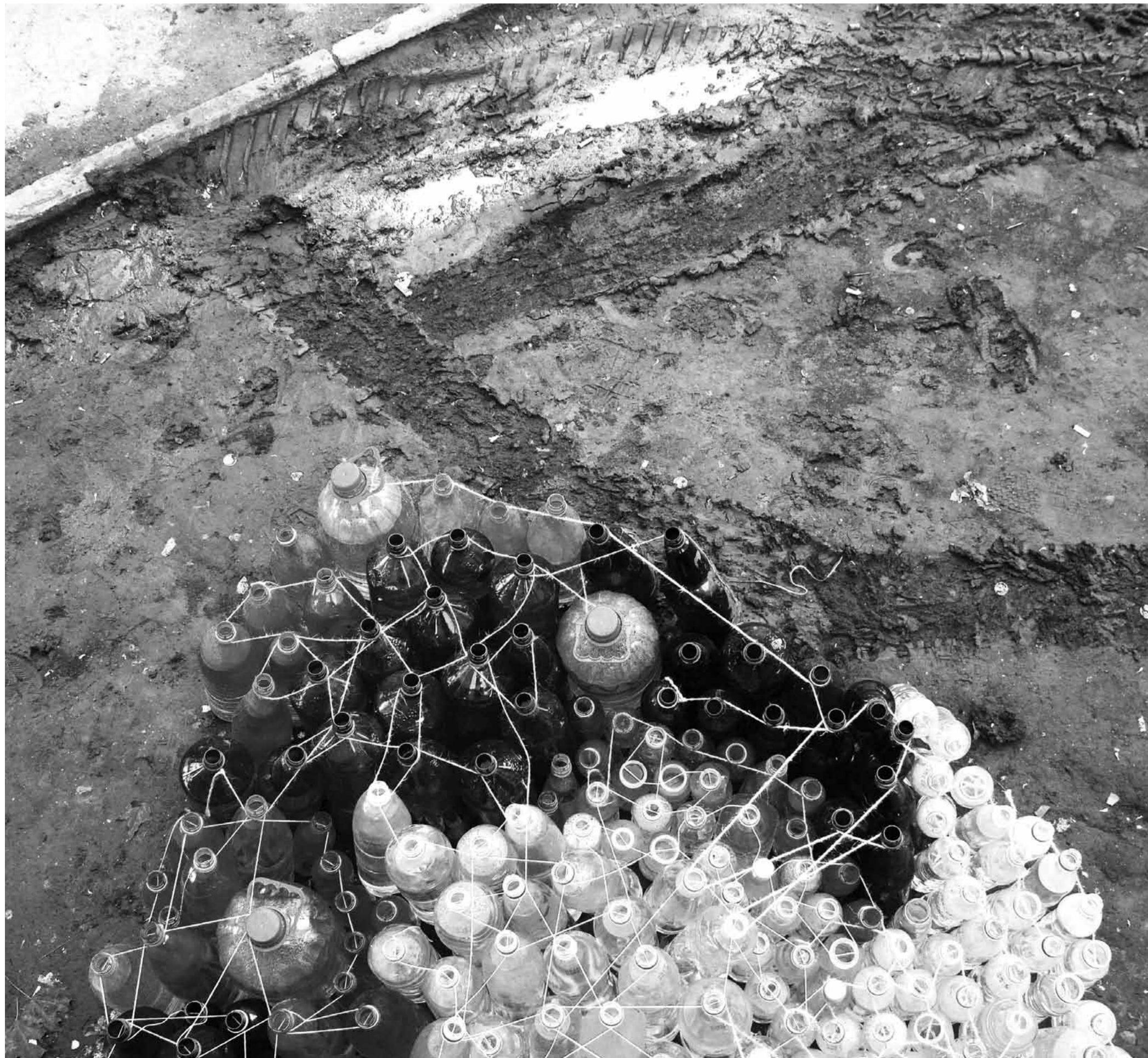
Peretele lui Viktor ȚOI, Chișinău, 2007, foto: http://kamchatklub.ucoz.ru

!!! Apel către populația din Chișinău !!!

Iederă - grădina de plastic

Pe data de 16 iulie, 2010, lucrarea Diane Arosio, GRĂDINA DE PLASTIC, plantată la APARTAMENTUL DESCHIS (strada București nr. 68/1, Chișinău) a dispărut fără urmă.

Obiectul propriu-zis era fabricat din sute de sticle de plastic, de diferite culori și mărimi, legate între ele cu o sfoară, devenind astfel o instalație artistică. GRĂDINA DE PLASTIC a fost plantată inițial pe data de 10 mai, 2010, și a dispărut cândva în intervalul 16-17 iunie, 2010. Presupunem că acțiunea s-a produs dimineața foarte devreme, lucrarea regăsindu-se complet mutilată, cu ajutorul unor foarfeci.

Diana AROSIO, Iederă - grădina de plastic, Chișinău, mai 2010, instalație, foto: Helen BRANDT

Ivy - plastic garden

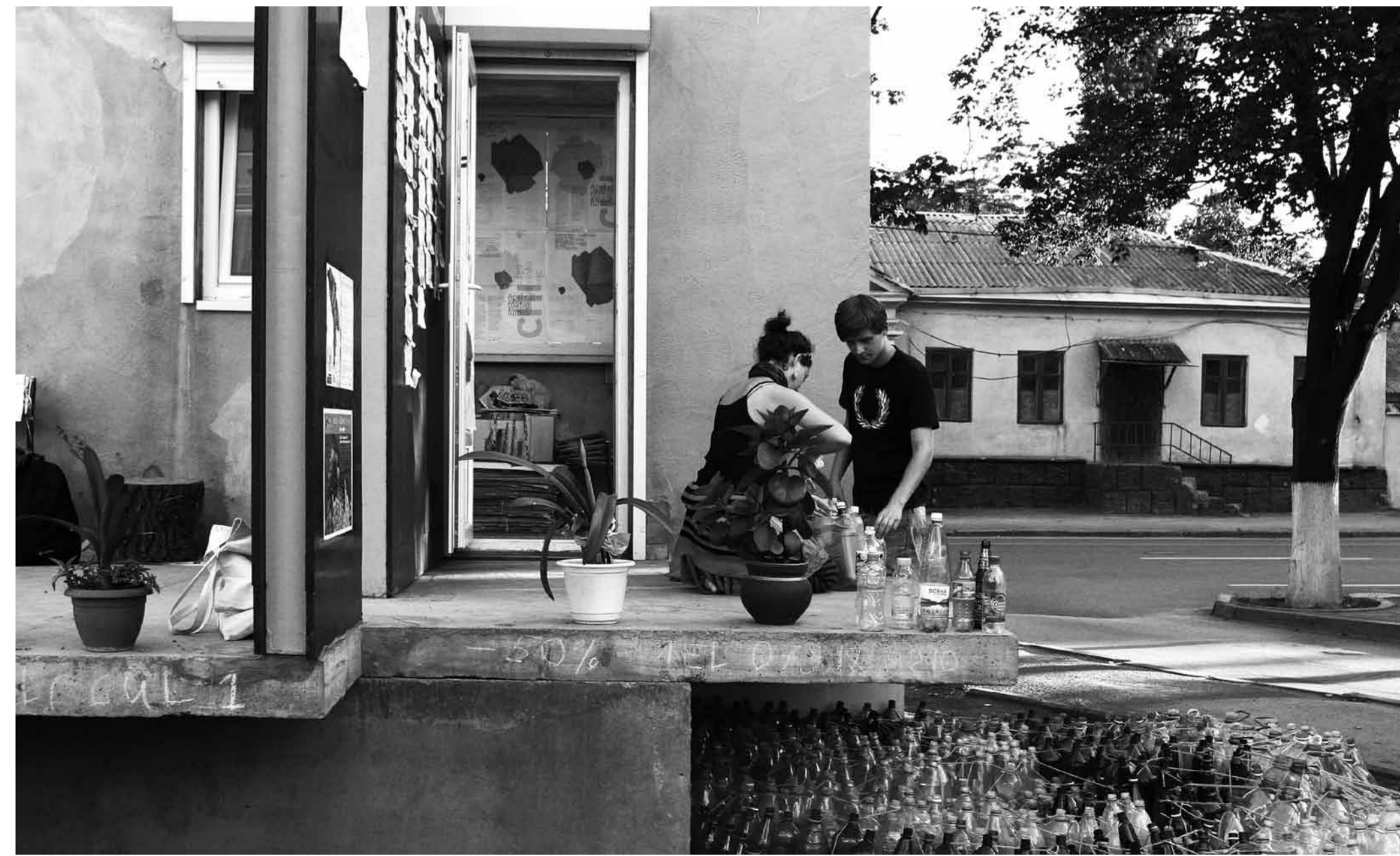
On July 16, 2010 the PLASTIC GARDEN, a work in process by Diana AROSIO planted and growing around FLAT SPACE in Bucuresti str. 68/1 has disappeared without leaving any traces.

The object in question was made of several hundred plastic bottles, of different colors and size, joint together with a string in a form of an art installation. The PLASTIC GARDEN was initially planted on 10th of May 2010 and disappeared between 16 and 17 of June 2010. We suppose that its removal was performed very early in the morning and the work itself was mutilated with the help of scissors.

Diana AROSIO, Iederă - grădina de plastic, Chișinău, 10 mai 2010, instalație, foto: Vladimir US

Prima dată, lucrarea a fost mutilată pe data de 16 iunie, 2010, dimineața foarte devreme, când nu existau martori. Voluntarii care îngrijeau GRĂDINA DE PLASTIC au descoperit că lipsește o bucată din GRĂDINĂ abia în jurul orei 3 după amiază. Potrivit declarațiilor lor, când au descoperit victima mutilată, aceasta încă mai sângera. Ziua următoare, pe 17 iunie, la ora 3 după-amiaza, s-a constatat că instalația dispăruse cu totul. Undeva între 3 și 4 în aceeași zi, un bărbat de vârstă mijlocie (brunet, tuns scurt, ochi căprui, aproximativ 1.80 înălțime, îmbrăcat în negru și purtând o cămașă de culoare albastră) a fost văzut la APARTAMENT-ul DESCHIS. El și-a mărturisit vina în fața voluntarilor. Potrivit declarației sale, acesta a acționat din ordinul municipalității Chișinău. Din nefericire, bărbatul nu a oferit alte detalii privind locul aflării GRĂDINEI DE PLASTIC, dispărând curând într-o mașină veche, albă, în care se mai afla și un complice al cărui identitate nu a fost dezvăluită. Noi presupunem că GRĂDINA DE PLASTIC a fost evacuată cu același autovehicul.

Diana AROSIO, Iederă - grădina de plastic, Chișinău, 6 iunie 2010, instalație, foto: Vladimir US

First time it was mutilated on June 16, 2010, very early in the morning, when there were no witnesses. The volunteers taking care of PLASTIC GARDEN discovered the missing part of the GARDEN around 3 pm. According to their declarations they found the mutilated victim still bleeding.

Next afternoon, on June 17, at 3 pm the whole installation was missing completely. Between 3 pm and 4 pm of the same day a middle age man (black hair, short haircut, brown eyes, close to 1,80 m height, dressed in black with blue shirt on) was seen at the FLAT SPACE. He agreed to confess to the present on the place of the crime volunteers that he was guilty for the misdeed. According to him he acted obeying the order issued by the municipality of Chisinau. Unfortunately he didn't add any others details about the current location of the PLASTIC GARDEN and he disappeared in an old white car, being driven away by his accomplice that didn't reveal his identity. We suppose that the PLASTIC GARDEN was taken away with the same old white car.

Prin acest apel, îi rugăm pe toți cetățenii din Chișinău să ne ajute să recuperăm GRĂDINA DE PLASTIC!

GRĂDINA reprezintă un adăpost pentru toate sticlele de plastic abandonate prin parcuri și pe străzile orașului, fără niciun fel de discriminare. Orice sticlă abandonată, indiferent de culoare, mărime sau brand, își putea găsi un adăpost în GRĂDINA DE PLASTIC. Acum aceste sticle au fost împrăștiate din nou prin oraș și lăsate fără adăpost.

Nu ezitați să ne oferiți orice fel de informație referitoare la dispăruta GRĂDINA DE PLASTIC și nu ezitați să mergeți să-i întâlniți pe voluntarii care au avut până acum grijă de victimă, la APARTAMENTUL DESCHIS, de Marți până Sâmbătă, de la 2 la 6, sau ne puteți scrie pe următoarea adresă de e-mail: [voluntar\(a\)oberliht.org.md](mailto:voluntar(a)oberliht.org.md)

text: **Diana AROSIO**

traducere: **Cristina ISPAS**

Through this appeal we kindly ask all citizens to help us to find the PLASTIC GARDEN!

The GARDEN was welcoming all abandoned in the parks and in the streets of our capital plastic bottles, without discriminating any of them. Any bottle of any color, size or brand that have been abandoned could find its home in the PLASTIC GARDEN. Now these bottles are spread again in the city without a home.

If you have any news of any kind about the missing PLASTIC GARDEN do not hesitate to meet the volunteers who took care of the victim directly at the FLAT SPACE, from Tuesday to Saturday, from 2 pm to 6 pm, or feel free to write us to the following e-mail address: [voluntar\(a\)oberliht.org.md](mailto:voluntar(a)oberliht.org.md)

text: **Diana AROSIO**

Diana AROSIO, *Iederă - grădina de plastic*, Chișinău, 9 iunie 2010, instalație, foto: Vladimir US

■ european cultural foundation

cultura tinerilor, artă
și politici culturale

[Oberlist]

youth culture, arts
and cultural policies

Portal informațional pentru artă și cultură din Moldova

Pentru abonare expediați un email la adresa ober@emdash.org cu subiectul 'abonare [Oberlist]' mai multe detalii aflați la: <http://idash.org/mailman/listinfo/oberlist>

Information gateway for arts and culture from Moldova

If you wish to subscribe send an email to ober@emdash.org with the subject 'subscribe [Oberlist]' for more details go to: <http://idash.org/mailman/listinfo/oberlist>